

» immolant Gentes, dæmoniis immolant, et non Deo. »
 Dixit : « Nolo vos fieri socios dæmoniorum. » Non ergo hinc se excusent, quia quasi idolis insensatis dediti non sunt : dæmoniis magis dediti sunt, quod est periculosius. Nam si tantum idola colerent, sicut eos non adjuvarent, ita illis nihil nocerent : si autem adores et servias dæmonibus, erunt domini tui. Et qui erunt domini tui? Invidi tui : libertati tuæ necesse est invideant, semper te velint possidere, semper talem facere, qualem possint secum trahere. Est enim insita malevolentia quædam et pernicies nocendi istis malis spiritibus : gaudent de malo hominum ; et de fallacia nostra, si nos fefellerint, pascuntur. Et quid quærunt? Non quibus in æternum dominantur, sed cum quibus in æternum damnentur : quomodo solet malevolus latro nominare innocentem. Numquid si fuerit vivus incensus, minus ardet, si duo ardeant? minus moritur, si duo moriantur? Pœna illi non minuitur, sed malevolentia pascitur. Mecum moriatur, non se minus moriturum dicens, sed solatium habet malum alterius. Talis est diabolus, seducere vult illos, qui cum illo puniantur. Et quia non potest fallere iudicem Deum, (non enim nominat apud illum innocentem,) vera crimina volens habere quæ objiciat, peccata persuadet. Ecce quales dominos sibi faciunt, qui colunt idola et dæmonia. « Quæ enim immolant Gentes, dæmoniis immolant, et non Deo : nolo vos socios fieri dæmoniorum ¹. »

XII. Nos autem qualem Deum habemus? Audite quid sequatur. Cum enim dixisset : « Confundantur omnes, » qui adorant sculptilia, qui gloriantur in simulacris suis : ne existerent quasi reddentes rationem de simulacris, et dicerent : Non lapides, sed numina colimus. Quæ numina colis? Dic mihi, dæmonia colis, an spiritus bonos, quales

¹ I Cor. x, 19, 20.

sunt Angeli? Sunt enim Angeli sancti, et sunt spiritus maligni. Ego dico quia in templis tuis non coluntur nisi spiritus maligni : qui sibi exigunt superbe sacrificium, et volunt se coli tanquam deos, maligni sunt, superbi sunt. Tales sunt etiam homines non boni, qui suam gloriam quærunt, et Dei gloriam contemnunt. Homines autem sanctos attendite, qui sunt similes Angelis. Cum inveneris hominem aliquem sanctum servum Dei, si volueris illum colere et adorare pro Deo, prohibet te : non vult sibi arrogare honorem Dei, non vult tibi esse pro Deo, sed tecum esse sub Deo. Fecerunt hoc Apostoli sancti, Paulus et Barnabas. Prædicabant verbum Dei in Lycaonia. Mirabilia cum fecissent Lycaoniæ, cives ejusdem regionis adduxerunt victimas, et voluerunt illis sacrificare, dicentes Barnabam Jovem, et Paulum Mercurium : illi non sunt delectati. An forte ideo sibi immolari noluerunt, quia dæmonibus se comparari execrati sunt? Non, sed quia honorem divinum exhiberi hominibus horruerunt. Verba ipsorum indicant, non suspicamus. Sequitur enim lectio libri ejusdem, et dicit quomodo moti sunt : « Tunc Paulus » et Barnabas consciderunt vestimenta sua, et dixerunt : » Viri fratres, quid facitis? Et nos homines sumus passibiles, similes vobis ¹. » Intendite. Quomodo ergo homines boni prohibent eos, qui illos voluerant colere tanquam deos, et volunt potius ut Deus unus colatur, Deus unus adoretur, Deo uni sacrificium offeratur, non sibi : sic et omnes sancti Angeli, illius gloriam quærunt, quem diligunt ; ad ejus cultum, ad ejus adorationem, ad ejus contemplationem omnes quos diligunt rapere et inflammare student ; ipsum illis annuntiant, non se, quoniam Angeli sunt : et quia milites sunt, non norunt gloriam quærere nisi imperatoris sui ; si autem suam gloriam quæsierint, ut tyranni damnan-

¹ Act. xiv, 13, 14.

tur. Talis extitit diabolus et dæmonia, id est, angeli ejus: arrogavit sibi honorem divinum et omnibus dæmoniis; et implevit templa Paganorum, et persuasit simulacra, et persuasit illa sacrificia offerri sibi. Nonne melius erat ut Angelos sanctos, quam ut dæmones colerent? Respondent: Non colimus mala dæmonia: Angelos quos dicitis, ipsos et nos colimus, virtutes Dei magni et ministeria Dei magni. Utinam ipsos colere velletis: facile ab ipsis disce- retis non illos colere. Audite Angelum doctorem. Docebat quemdam Discipulum Christi, et ostendebat illi multa miracula in Apocalypsi Joannis: ille autem quodam sibi demonstrato miraculo visionis expavit, et misit se ad pedes Angeli: et ille Angelus qui non quærebat nisi gloriam Domini sui: « Surge, quid facis, inquit, illum adora; » Nam et ego conservus tuus sum, et fratrum tuorum¹.» Quid ergo, fratres mei? Nemo dicat; Timeo ne irascatur mihi Angelus, si non illum colo pro deo meo. Tunc tibi irascitur, quando ipsum colere volueris: bonus est enim, et Deum amat. Quomodo dæmones irascuntur, si non colantur: sic Angeli indignantur, si pro Deo colantur. Sed ne forte dicat sibi cor infirmum, cor trepidum: Ergo si irascuntur dæmonia quia non coluntur, timeo offendere dæmonia. Quid tibi facturus est vel princeps ipsorum diabolus? Si posset aliquid, nullus nostrum remaneret. Nonne quotidie tanta in illum dicuntur ore Christianorum, et crescit seges Christianorum? Quando irasceris nequissimo servo tuo, hoc nomen illi imponis: Satan, diabole, hoc illi dicis. Fortasse in hoc erras, quia homini hoc dicis, et immoderata ira raperis, ad conviciandam imaginem Dei: et tamen hoc eligis, quod ei dicas, quod valde detestaris. Si posset ille, non se vindicaret? Sed non permittitur: et tantum facit, quantum permittitur.

¹ Apoc. xix, 10.

Nam et Job tentare voluit, et non nisi potestatem quæsi- vit¹; et nihil faceret, nisi potestatem accepisset. Quare non ergo securus Deum adoras, quo nolente nemo tibi nocet, et quo permittente emendaris, non everteris? Si enim placuerit Domino Deo tuo permittere, ut aliquis homo tibi noceat, aut aliquis spiritus tibi noceat; emendabit te, ut clames ad eum: « Emendans emendavit me » Dominus, sed morti non tradidit me². » Ergo, « Con- » fundantur omnes, qui adorant sculptilia, qui glorian- » tur in simulacris suis. Adorate eum omnes Angeli ejus. » Discant Pagani adorare Deum. Angelos volunt adorare: Angelos imitentur, et illum adorent qui ab Angelis adora- tur. « Adorate eum omnes Angeli ejus. » Adoret Ange- lus ille qui missus est ad Cornelium; nam eum adorans, Cornelium misit ad Petrum³: adoret Christum Dominum Petri, et ipse conservus Petri. « Adorate eum omnes An- » geli ejus. »

XIII. « Audivit, et jucundata est Sion⁴. » Quid audivit Sion? Qui adorant eum omnes Angeli ejus. Quid audivit Sion? Ecce quid audivit: « Annuntiaverunt cœli justitiam » ejus, et viderunt omnes populi gloriam ejus: confun- » dantur omnes qui adorant sculptilia, qui gloriantur in » simulacris suis. » Etenim Ecclesia necdum erat in Gen- tibus: in Judæa crediderant ex Judæis, et putabant ipsi Judæi, qui crediderant, solos se pertinere ad Christum: missi sunt Apostoli ad Gentes, prædicatum est Cornelio: credidit Cornelius, baptizatus est, baptizati sunt et illi qui cum Cornelio erant. Sed ut baptizarentur, quid fac- tum est, scitis: non quidem huc usque pervenit lector, sed tamen aliqui recordantur; et qui non recordantur, audiant a me breviter. Missus est Angelus ad Cornelium, Angelus Cornelium misit ad Petrum, Petrus venit ad Cor-

¹ Job. 1, 11. — ² Psal. cxvii, 18. — ³ Act. x, 3. — ⁴ Psal. xcvi, 8.

nelium. Et quia de Gentibus erat Cornelius, et ipse et qui cum illo erant, non erant circumcisi: ne dubitarent ergo illi tradere Evangelium non circumcisis, antequam baptizaretur ipse Cornelius, et illi qui cum illo erant, venit Spiritus sanctus, et implevit illos, et coeperunt loqui linguis. In nullum autem ceciderat Spiritus sanctus, nisi qui fuerat baptizatus: in istos autem ante baptismum cecidit. Posset enim Petrus dubitare utrum incircumcisos baptizaret: venit Spiritus sanctus, coeperunt loqui linguis: donatum est donum invisibile, et tulit dubitationem de sacramento visibili; baptizati sunt omnes. Et habes ibi scriptum: « Audierunt autem Apostoli, et qui erant in » Judæa fratres, quoniam et Gentes receperunt verbum » Dei, et benedicebant Deum ¹. » Hoc est quod hic commemorat: « Audivit, et jucundata est Sion; et exultave- » runt filiae Judææ. » Quid « Audivit, et jucundata est » Sion? Quia receperunt Gentes verbum Dei. » Unus paries venerat, sed angulus nondum erat. Sion ipsa Ecclesia quæ erat in Judæa, proprie hic nominata est. « Audivit, » et jucundata est Sion; et exultaverunt filiae Judææ. » Sic scriptum est: « Audierunt Apostoli, et qui erant in » Judæa fratres. » Videte si non « Exultaverunt filiae Ju- » dææ. » Quid audierunt? « Quia et Gentes receperunt ver- » bum Dei. » Ubi illud dixit iste Psalmus? « Annuntiaverunt » cœli justitiam ejus, et viderunt omnes populi gloriam » ejus. » Et quia Gentes crediderunt, a quibus colebantur idola; secutus ait: « Confundantur omnes, qui ado- » rant sculptilia, qui gloriantur in simulacris suis. Audi- » vit, et jucundata est Sion; et exultaverunt filiae Judææ. » Postea quidam de circumcisis calumniari voluerunt Petro, et dixerunt illi: « Quare intrasti ad Gentiles incircumcisos, » et manducasti cum eis ²? » Ille autem reddidit eis ra-

¹ Act. xi, 1. — ² Ibid. 3.

tionem, quomodo cum oraret demonstratus est ille discus pendens quatuor lineis. Discus ille, qui habebat omnia animalia, significabat omnes Gentes. Ideo autem quatuor lineis pendebat, quia quatuor partes sunt orbis, unde futuri populi erant: et ideo quatuor Evangelia prædicant Christum, ut gratia ipsius ad omnes quatuor partes orbis pertinere intelligatur. Quia ergo tale visum demonstratum fuerat Petro, indicavit, aperuit illis omnia, quomodo credidit Cornelius. quia prius quam baptizaretur homo gentilis, venit super eum Spiritus sanctus. Hæc cum audissent, tacuerunt, et magnificaverunt Deum, dicentes: « Utique et Gentibus Deus poenitentiam ad vitam dedit ¹. » Ecce, « Audivit, et jucundata est Sion; et exultaverunt » filiae Judææ, propter iudicia tua, Domine. » Quæ iudicia? Quia non est personarum acceptor Deus. Namque ipse Petrus cum vidisset Cornelium centurionem, et eos qui cum illo erant, adimpletos Spiritu sancto, exclamavit, et ait: « In veritate comprehendo, quia non est » personarum acceptor Deus. » Ergo, « Exultaverunt » filiae Judææ, propter iudicia tua, Domine. » Quid est, « Propter iudicia tua? Quia in omni gente, et in omni » populo, quicumque illi servierit, acceptus est illi ². » Quia non Judæorum Deus tantum, sed et Gentium ³.

XIV. Videte si non hoc est, unde exultaverunt filiae Judææ. « Et exultaverunt filiae Judææ, propter iudicia » tua, Domine. Quoniam tu es Dominus altissimus super » omnem terram ⁴. » Non super solam Judæam, non super solam Jerusalem, non super solam Sion, sed « Super » omnem terram. » Huic universæ terræ iudicia Dei vigerunt, ut undique populos convocaret: quibus non communicant, qui se præciderunt; nec audiunt prædicatum, nec vident impletum, « Quoniam tu es Dominus al-

¹ Act. xi, 18. — ² Ibid. 35. — ³ Rom. iii, 29. — ⁴ Psal. xcvi, 9.

» tissimus super omnem terram. Nimis exaltatus es super
 » omnes deos. » Quid est, « Nimis? » Nam de Christo di-
 citur. Quid est ergo, « Nimis, » nisi ut intelligaris æqua-
 lis Patri? Quid est, « Super omnes deos? » Qui sunt?
 Idola non habent sensum, non habent vitam; dæmonia ha-
 bent sensum, habent vitam, sed mala sunt. Quid magnum
 est, quia exaltatus est Christus super idola? Exaltatus est
 super dæmonia: sed nec hoc valde magnum est. « Dæmonia
 quidem dii gentium¹, » sed ille nimis exaltatus est super
 omnes deos. Et homines dicti sunt dii: « Ego dixi: Dii estis,
 » et filii Altissimi omnes. » Item scriptum est: « Deus stetit
 » in synagoga deorum, in medio autem deos discernens². »
 Super omnes exaltatus est Jesus Christus Dominus noster:
 nec tantum super idola, nec tantum super dæmonia; sed
 super omnes homines justos. Et hoc parum est: super
 omnes etiam Angelos. Nam unde est: Adorare eum om-
 nes Angeli ejus? « Nimis exaltatus es super omnes deos. »

XV. Quid ergo facimus omnes, qui ad illum conveni-
 mus, ad eum qui nimis exaltatus est super omnes deos?
 Breve præceptum nobis dedit. « Qui diligitis Dominum,
 » odite malignum. » Non est dignus Christus, cum quo
 diligas avaritiam. Amas illum: debes odisse quod odit.
 Homo est inimicus tuus, hoc est quod tu; creati estis ab
 uno Creatore, in una conditione: et tamen si filius tuus
 loquatur inimico tuo, et veniat ad domum inimici tui, et
 assiduas colloquutiones habeat cum illo, exhæredare illum
 vis; quia loquitur cum inimico tuo. Et quomodo? Quia
 justam vocem videris tibi habere: Amicus es inimici mei,
 et quæris aliquid de re mea! Ergo attende. Diligis Chris-
 tum, inimica Christi est avaritia; quare cum illa loqueris?
 Non dico, loqueris cum illa; quare illi servis? Nam multa
 jubet Christus, et non facis: jubet ipsa, et facis. Jubet

¹ Psal. xcvi, 5. — ² Id. lxxxv, 1 et 6.

Christus ut vestias pauperem, et non facis: jubet avaritia
 ut facias fraudem, et hoc potius facis. Si hæc ita sunt, si
 talis es, noli tibi multum promittere hæreditatem Christi.
 Sed dicis: Diligo Christum. « Qui diligitis Dominum, odite
 » malignum. » Hinc apparet te diligere quod bonum est,
 si inventus fueris odisse quod malum est. « Qui diligitis
 » Dominum, odite malignum. »

XVI. Sed cum cœperimus odisse malignum, subse-
 quentur persecutiones. Odimus malignum: dicit nobis ali-
 quis persecutor: Fac fraudem; dicit nobis: Adora idolum;
 dicit nobis: Thus pone dæmoniis; sed nos audivimus:
 « Qui diligitis Dominum, odite malignum. » Audivimus
 quidem, sed si non fecerimus, sævit ille. Usquequo sæ-
 vit? Quid est ablaturus? Responde, quare Christianus es?
 propter æternam hæreditatem, an propter terrenam felici-
 tatem? Interroga fidem tuam, pone in catasta (10) con-
 scientiæ animam tuam, torque te ipsum timore judicii,
 responde cui credideris, quare credideris. Dicis mihi: In
 Christum credidi. Quid tibi promisit Christus, nisi quod
 ostendit in se? Quid ostendit in se? Mortuus est, et resur-
 rexit, ascendit in cœlum. Vis sequi? Imitare passionem,
 expecta promissionem. Quid ergo tibi ablaturus est sæ-
 viens, cum cœperis odisse malignum, quia diligis Domi-
 num? quid ablaturus? Patrimonium: numquid cœlum?
 Postremo quidquid tibi dedit Deus, tollat ille: (Non tol-
 lit quidem, si non vult Deus; si autem vult Deus, tollit
 quod dedit Deus, ne se tibi auferat ipse Deus.) Deum tibi
 nemo tollet, tu tibi illum tollis, si illum fugis.

XVII. Forte respondes: Non curo de patrimonio meo;
 « Dominus dedit, Dominus abstulit; » possum dicere:
 « Sicut Domino placuit, ita factum est¹: » sed timeo ne
 occidat me. Hoc est totum. Audi ergo Psalmum consolan-

¹ Job. 1, 21.

tem : « Custodit Dominus animas servorum suorum. » Quia ergo dixerat superius : « Qui diligitis Dominum, » odite malignum : » ne ideo timeres odisse malignum, ne occideret te malignus, subjecit statim : « Custodit Dominus animas servorum suorum. » Audi illum custodientem animas servorum suorum, et dicentem : « Nolite » timere eos qui corpus occidunt, animam autem non » possunt occidere¹. » Occidit et corpus, qui in te plurimum potuerit : quid tibi fecit ? Quod et Domino Deo tuo. Quare amas habere quod Christus, si times pati quod Christus ? Ille venit ferre vitam tuam temporalem, infirmam, morti obnoxiam. Certe time mori, si potes non mori. Quod per naturam vitare non potes, quare propter fidem non suscipis ? Tollat tibi istam vitam qui minatur adversarius, dat tibi Deus aliam vitam : quia et istam ipse tibi dedit, et si ipse noluerit, nec ipsa tolletur ; si autem voluerit ut tollatur tibi, habet quod tecum mutet, noli timere spoliari pro illo. Non vis exui veste pannosa ? Stulam gloriæ tibi daturus est. Quam stolam dicis mihi ? « Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem et » mortale hoc induere immortalitatem². » Hæc ipsa caro tua non peribit. Usque ad mortem potest sævire inimicus : potestatem ultra non habet, nec in animam, nec in ipsam carnem : quia etsi dissipet carnem, non impedit resurrectionem. De anima sua timebant homines ; et quid eis Dominus ait ? « Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt³. » Times ne animam perdas, qui capillum non perdis ? Deo omnia numerata sunt. Omnia redintegrabit, qui omnia creavit. Non erant, et creata sunt : erant, et non reparabuntur ? Credite ergo toto corde, fratres mei, et « Qui diligitis Dominum, odite malignum. » Fortes estote, non solum in diligendo Deum, sed etiam in

¹ Matth. x, 28. — ² 1 Cor. xv, 53. — ³ Matth. x, 30.

odiendo malignum. Nemo vos terreat : potentior est qui vos vocavit, omnipotens est : fortior est omni forti, superior est omni excelso. Filius Dei pro nobis mortuus est : securus esto accepturum te vitam ipsius, qui pignus habes mortem ipsius. Pro quibus enim mortuus est ? numquid pro justis ? Paulum interroga. « Etenim Christus pro » impiis mortuus est¹. » Impius eras, et mortuus es pro te : justificatus es, et deseret te ? Qui justificavit impium, relinquet pius ? « Qui diligitis Dominum, odite malignum. » Nemo timeat : « Custodit Dominus animas servorum suorum, de manu peccatoris eruet eas. »

XVIII. Sed forte dicturus es : Perdo lucem istam. « Lux » orta est justo. » Quam lucem times ne perdas ? Times ne in tenebris sis ? Noli timere ne perdas lucem : imo time ne, dum caves perdere istam lucem, perdas illam lucem veram. Quam times enim perdere, videmus quibus donata est, cum quibus tibi communis est. Numquid soli boni vident istum solem, cum faciat oriri solem suum super bonos et malos, et pluat super justos et injustos² ? Istam lucem vident tecum iniqui, vident tecum latrones, vident tecum impudici, vident tecum bestiae, muscae, vermiculi. Qualem lucem justo servat, qui et istis istam donat ? Merito hanc lucem in fide Martyres viderunt. Qui enim istam contempserunt, aliquam viderunt quam desideraverunt, qui hanc respuerunt. « Lux orta est justo, et » rectis corde jucunditas. » Nolite putare quia vere in miseria fuerunt, cum in catena ambulaverunt. Latus fuit carcer fidelibus, leves fuerunt catenæ confitentibus. Habebant gaudia in catasta, qui Christum prædicabant inter tormenta. « Lux orta est justo. » Quæ lux orta est justo ? Quæ non oritur injusto ; non ista lux, quam facit oriri super bonos et malos. Est alia lux, quæ oritur justo : de

¹ Rom. v, 6. — ² Matth. v, 45.

qua luce non sibi orta, in fine dicent injusti : « Ergo er-
 » ravimus a via veritatis, et justitiæ lumen non luxit
 » nobis, et sol non ortus est nobis¹. » Ecce amando istum
 solem, in tenebris cordis jacuerunt. Quid profuit oculis
 videre istum, et mente non videre illum? Tobias cæcus
 erat, et filium suum viam Dei docebat. Nostis hoc, quia
 Tobias filium suum admonebat, et dicebat : « Fili, fac
 » eleemosynas, quia eleemosynæ non permittunt ire in te-
 » nebras². » Et loquebatur ille qui in tenebris erat. Videtis
 quia est alia lux quæ oritur justo, et rectis corde jucun-
 ditas? Oculos non habebat, et filio suo dicebat : « Fac ele-
 » mosynas, eleemosynæ non sinunt ire in tenebras. » Nec
 timuit ne diceret sibi in corde suo filius ipsius : Tu enim
 eleemosynas non fecisti? Quare cæcus mihi loqueris? Ecce
 eleemosynæ ad tenebras te perduxerunt, et quomodo mihi
 dicis : « Eleemosynæ non sinunt ire in tenebras? » Quare ille
 ista cum fiducia dicebat, nisi quia aliam lucem videbat? Fi-
 lius patri manum tenebat, ut ambularet : sed pater filium
 viam docebat, ut viveret. Est ergo alia lux, quæ oritur justo.
 « Lux orta est justo, et rectis corde jucunditas. » Vis illam
 nosse? Esto rectus corde. Quid est, Esto rectus corde? Noli
 torto corde esse ad Deum, resistens voluntati ipsius, et vo-
 lens illum curvare ad te, et non te dirigere ad illum; et
 senties jucunditatem, quam norunt omnes qui recto sunt
 corde. « Lux orta est justo, et rectis corde jucunditas. »

XIX. « Jucundamini justii. » Jam forte fideles audien-
 tes, « Jucundamini, » convivia meditantur, calices præ-
 parant, rosarum tempus expectant; quia dictum est :
 « Jucundamini justii. » Vide quid sequitur : « In Domino.
 » Jucundamini justii in Domino. » Expectas tempus ve-
 ris, ut jucunderis : Dominum habes jucunditatem, Do-
 minus semper tecum est, non habet tempus : habes illum

¹ Sap. v, 6. — ² Tob. iv, 7 et 11.

nocte, habes illum die. Esto rectus corde, et semper est tibi
 de illo jucunditas. Non enim jucunditas quæ est secundum
 sæculum, vera jucunditas est. Audi prophetam Isaïam :
 « Non est gaudere impiis, dicit Dominus¹. » Gaudere quod
 vocant impii, non est gaudere. Quale gaudium noverat, qui
 hoc gaudium improbat? Credamus illi, fratres. Homo
 erat, sed ambo gaudia noverat. Utique noverat gaudia cali-
 cis, quia homo erat, noverat gaudium mensæ, noverat gau-
 dium lecti, noverat gaudia ista sæcularia et luxuriosa. Ille
 qui noverat illa, ait præsumens : « Non est gaudere im-
 » piis, dicit Dominus. » Sed non dicit homo, « Dominus di-
 » cit. » Ex veritate Domini, « Non est gaudere impiis. » Nam
 illi sibi videntur gaudere. « Non est autem gaudere impiis,
 » dicit, non homo, sed Dominus. » Unde ille ipsum gaudium
 videns, ait : « Et diem hominum non concupivi, tu scis². »
 Qui mihi alium diem ostendis, qui me aliam lucem doc-
 ces, qui me alia jucunditate perfundis, qui aliud mihi in-
 tus insinuas, fecisti me non concupiscere diem hominum.
 Utique videbat Isaïas homines in potatione, in luxuria,
 in theatris, et spectaculis, totum mundum luxuriari va-
 riis nugis : et tamen clamabat : « Non est gaudere impiis,
 » dicit Dominus. » Si hoc non est gaudere, quale gaudium
 videbat, in cujus comparatione non erat hoc gaudium?
 Tanquam si tu nosses solem, et alicui laudanti lucernam
 diceres : Non est ista lux. Quare lux non est? Ille pro
 magno habet, gaudet, exultat : et tu dicis : Non est ista
 lux. Aut si quis simiam miraretur, diceres : Non est ista
 pulchritudo. Et si forte ille occupatus esset circa compo-
 sitionem membrorum in illa bestia, et omnes illas con-
 gruentias miraretur; tu qui noveras pulchritudinem,
 negares istam, et diceres : Non est. Quare? Quia aliam
 nosti. Sed dicis : Ego illam quam videbat Isaïas, non

¹ Isaï. XLVIII, 22, et LVII, 21. — ² Jerem. XVII, 16.

video. Crede, et videbis. Forte enim non habes unde videas: est enim oculus unde illa pulchritudo videatur. Nam quomodo est oculus carnis, unde lux ista videatur; sic est oculus cordis, unde illa jucunditas videatur. Forte ille oculus saucius est, sordidatus est, turbatus est ab ira, ab avaritia, a cupiditate, a libidine insensata, turbatus est oculus tuus, non potest videre illam lucem. Crede, antequam videas: sanaberis, et videbis. « Lux orta est » justo, et rectis corde jucunditas. »

XX. « Jucundamini, ait, justi in Domino: et confitemini memoriae sanctitatis ejus. » Jam jucundati in Domino, jam gaudentes in Domino, illi confitemini; quia nisi vellet, non in illo gauderemus. Ait enim ipse Dominus: « Hæc locutus sum vobis, ut in me pacem habeatis, » in mundo autem pressuram¹. » Si Christiani estis, pressuras in isto mundo sperate: tranquilliora et meliora tempora nolite sperare. fratres, fallitis vos: quod vobis Evangelium non promittit, nolite vobis promittere. Quid dicat Evangelium, scitis: Christianis loquimur, fidei prævaricatores esse non debemus. Evangelium hoc dicit, quia in novissimis temporibus multa mala, multa scandala, multæ præsuræ, multæ iniquitates abundabunt: sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. « Refrigescet, inquit, charitas multorum². » Qui ergo perseveranter spiritu ferbuerit, secundum Apostolum, qui ait, » Spiritu ferventes³, » ejus charitas non refrigescet: « Quia » ipsa charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis⁴. » Nemo sibi ergo promittat quod Evangelium non promittit. Ecce venient lætiora tempora, et facio illud, et emo illud. Bonum est tibi ut attendas illum qui non fallitur, nec fefellit aliquem, qui tibi promisit non hic lætitiâ, sed in se; et cum

¹ Joan. xvi, 33. — ² Matth. xxiv, 13. — ³ Rom. xii, 11. — ⁴ Id. v, 5.

transierint ista, speres quia cum illo regnabis in æternum; ne cum hic vis regnare, neque hic habeas jucunditatem, neque illic invenias.

ENARRATIO

IN PSALMUM XCVII.

Sermo ad plebem.

I. « CANTATE Domino canticum novum¹. » Novus homo novit, vetus non novit. Vetus homo est vetus vita, et novus homo nova vita; vetus vita ex Adam trahitur, nova vita in Christo formatur. Dicitur autem in hoc Psalmo universo orbi terrarum ut cantet canticum novum. Nam apertius alibi sic dicitur: « Cantate Domino » canticum novum; cantate Domino omnis terra²: » ut intelligant qui se præcidunt a communione totius orbis terrarum, non se posse cantare canticum novum; quia canticum novum in toto, non in parte cantatur. Et hic attendite et videte hoc dici. Et cum dicitur universo orbi terrarum ut cantet canticum novum, hoc intelligitur, quia pax cantat canticum novum. « Cantate Domino canticum » novum: quoniam mirabilia fecit Dominus. » Quæ mirabilia? Ecce modo legebatur Evangelium, et audivimus mirabilia Domini. Efferebatur mortuus unicus matris suæ, quæ erat vidua: misertus Dominus fecit illos stare; deposuerunt illum; et dixit: « Juvenis, tibi dico, surge. Et » sedit ille mortuus, et cœpit loqui, et reddidit illum » matri suæ³. » Ecce mirabilia fecit Dominus: sed multo

¹ Psal. xcvi, 1. — ² Id. xcvi, 1. — ³ Luc. vii, 14, 15.